

NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v saboto 17. februarija 1855.

List 14.

Poduk, kako umni angležki kmetje bob sejejo.

Kar redivno moč tiče, so „Novice“ unidan dobro razjasnile, da je ima bob v naj večji meri, kar tudi znani pregovor poterduje: „bob čez gojzd, močnik do praga“.

Bravši, kako Angleži ob setvi z bobom ravnajo, sem sklenil, jih natanko posnemati. Ker je pa njih obnašanje v tem tako pametno, da ga vsak, kdor ni na glavo padel, na hip spozna in poterdi, da se smé, če je le kolčikaj rodovitna letina, obilna bobova žetva dočakovati, naj tedaj v prid in posnemo umnim gospodarjem ta poduk razglasim.

Žalostna je sicer pri nas, dasiravno se „Novice“ beró, vendar se še zmirej premalo preberajo, in pa prezanikerno v njih nasvetovane poskušnje v djanji izpeljujejo, kajti med kmetovavci je še obilo starokopitnežev, ki se starih šeg v kmetovanji, če so tudi skoz in skoz malo prida, tako terdovratno deržé, kakor konjska muha konja. Takim bo beržda tudi pričijoči spis toliko pomagal, kolikor bob v steno metati. Al tam, kjer poduki, ki jih že telesni občutki otipajo in od katerih dobrote se kmali želodec prepriča, nič ne zdajo, se tudi z duhovnim naukom pogostoma kaj rada le prazna slama mlati.

Povej starokopitnežu kaj po domače od poboljšanja kmetovanja, te bo sicer poslušal pa naposlednje rekel: „saj bi to res utegnilo dobro biti“. Da bi pa od stare navade odstopil, nikar ne misli! Pa kaj bom o tem govoril? Naj se raje vernem k bobovi setvi:

Njiva za bob naj se spomladi rano (zgodaj) pripravi in močno pognoji, zakaj bob se mraza ne boji, pa mu tudi obilost gnoja ne škodje. Po preorani njivi se bob takole sadi: Vervica se preko njive potegne, poleg nje se s kolčikom naredé po 6 palcov globoke luknjice, kamor se bobovo zerno meče; med luknjicami se pa za 3 in tudi po dva palca prostora puša. Pri Angležih, da je kolček za luknjice priličniši in da se ne zaguli, ima železno ost. Kader je prva versta posajena, se vervica za poldrugi čevelj premesti, in kader je druga izveršena, se zopet toliko naprej premakne itd., dokler ni vsa njiva posajena, ki je za bob odločena. Potem se z brano njiva prevleče, da se brazde nekoliko razrahljajo in da se luknjice verh boba zasujejo.

Zdaj se bob pusti, da za dobre 4 palce odraste, in kadar toliko mero doseže, ga je treba okopavati, da se plevel zatara in zemlja se mu zboljša. Potlej čez 4 tedne se zopet okoplje in se parst iz obeh strani nekoliko proti bobovi versti potegne, da se bobu nekoliko prisuje, kar mu je kaj ugodno. Kadar se prva dva stroka pri tleh cvetja znebita, je treba bobu verhe požeti, da steblo bolj stročje in zernje redí, in da se muhe *) verhov ne polasté, ki bi bob utegnile do čistega ugonobiti. Na ta škodljiv merčes je

treba dobro paziti, in kakor hitro se verh stebila prikaže, ako tudi še pri tleh ni nobenega stroka, je treba neutegoma bobu verhe porezati, da se pred muhami zavaruje.

Angleži, ki tako z bobom v caker hodijo, pride-lajo boba, da je kaj; kajti steblo 60 do 80 strokov obrodi. Pozabiti se pa zraven tudi ne smé, da Angleži bobu močno gnojé. Oni svoje poljske pridelke v veliko mesto London prodajajo, pa tudi nazaj gredé iz mesta po 15 ur deleč nekteri razne baže gnoj za svoje polje vozarijo.

Ako bi se pri Ljubljani tisti gnoj, ki po Ljubljani splava, na kakošno posebno gnojnišče spravljaj in se mu še kaj druge soderge pridevalo, in potem za bobovo setev porabil, bi si krajnska dežela pač veliko več pridelovala. Ljubljancani zastonj gnoj v Banat pošiljajo, Karlovčanom pa zato še vsako leto lepi dnar plačujejo, zakaj vsaki teden več sodov te robe konjederec v Korano, to je, v vodo, ki se pod Karlovcem s Kolpo združi, v ponočni tihoti izpeljuje. Pa vendar za vse te dobrote iz Banata noče nihče v Karlovec in v Ljubljano brez dnarja žita pošiljati.

Kmetijstvo! kako dolgo boš še spalo?! Ali te še ne budijo okoljšine časa? Ali ni zadnji čas, da vsak, naj je kmetovavec ali ne — ker jesti mora vsaki, ako hoče živeti — po vsi svoji moči pripomaga k zbuji in povzdigi umnega kmetovanja.

Križnogorski.

Majhne obertnije po kmetih.

(Dalje).

Skorej ravno tako, kakor slive, se tudi fige (smokve) suše; toda ljudje obračajo bolj tiste, ktere na lesah o soncu so bile posušene, kakor pa tiste, ktere so v slivnicah posušili. Perve so tudi mehkejše in sladkejše. Po enaki viži sušijo se tudi jabelka, hruške, češnje, bodi si da jih suhe mislimo uživati, ali da iz njih čemo pijače pripravljati.

Po deželah, kjer je milo podnebje in raste blagi ters, sušijo vinogradniki tudi grozdje v velik dobček svoj; s temi grozdinkami pa tergujejo drugi, ter jih odpravljajo posebno po severni Europi. Grozdje sušiti ravno ni težko. Na južnem Francozkem ravnajo takole: Štirinajst dni pred tergatvo pripravijo lug od sode ali pa potašelja. Ta lug naredé, da v primerno posodo vode denejo, ter v tej vodi sodo ali potašelj raztopijo. Pervo to vodo odcedijo, pa dolijejo druge, ktero ravno tako odcedé, kakor hitro se je lugasta sol v njej bil raztopila. Ta dva luga zmešajo, ter jima dolijejo po potrebi še hladne vode toliko, da kaže 11 do 11 in pol stopinj na alkalimeru. Ko je grozdje bilo brano, ter so gnjile jagode bili odpravili, denejo lug v kotel, podkurijo, da vré in to neprenehoma. Potem vsujejo grozdje v lug, pa ga ne vzamejo prej ven, dokler ne zapazijo, da se vinove jagode niso razpočile. Kakor hitro pa to znamnje se prikaže, jih vzamejo ven, jih razpoložé na terstene lese, ter jih denejo na sonce; prvo noč jih pustijo celó zunaj, da jih rôsa namaka. Sledeče dni jih pridno obračajo, na

*) Bob se ne smé pozno sejati, ker se ga bobove muhe (Delphinfliege) že v toploti pred cvetjem lotijo, in če se pred cvetjem bobovi verh — sedež škodljivih muh — požanje, steblo oslabí; ako se pa verh pusti, pa muhe proti vse cvetje poručajo. Pis.